

คู่มือการปฏิบัติงาน

นายเอกลักษณ์ จู๊อ
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน
ส่งเสริมงานการพิทักษ์ลิทธิเด็กและเยาวชน

1. ข้อกระบวนการ

งานส่งเสริมพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการป้องกันคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเด็ก

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในนักเรียน นักศึกษา โดยประสานงานกับสถานศึกษาในสังกัด ชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้มีความปลอดภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ์

4. คำจำกัดความ

สิทธิเด็ก หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมสิทธิเด็กตามอนุสัญญาฯด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กถูกละเมิด หรือถูกปล่อยประณะเลย ทอดทึ้ง ไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาตามที่ควร จนเกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ ทางแนวทางในการป้องกันและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

5.1 ศึกษาเคราะห์กฎหมาย ระบุเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิเด็กและ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก

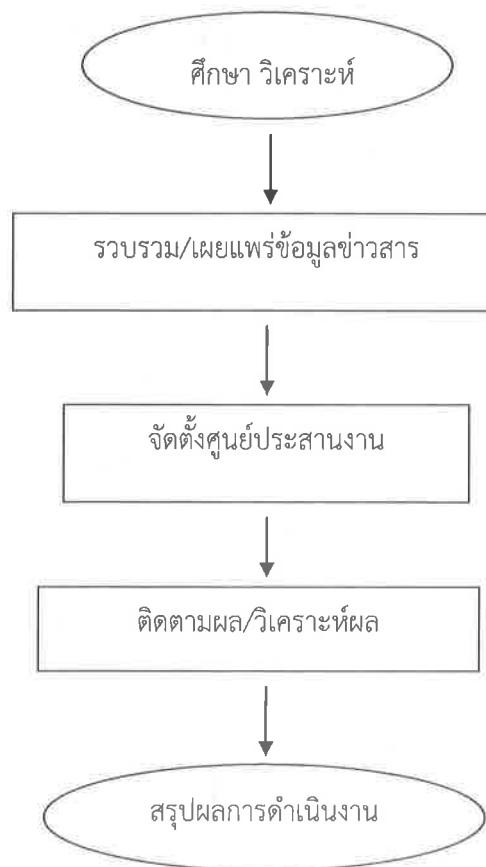
5.2 รวบรวมและเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

5.3 จัดตั้งศูนย์ประสานงาน เพื่อติดตามสนับสนุน ป้องกันให้เด็กปลอดภัยจากการถูกละเมิด

5.4 ติดตาม วิเคราะห์ผล ดูแลและสรุปผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

5.5 สรุปผลการดำเนินงาน

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

7. แบบฟอร์มที่ใช้

8. เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)
- แนวทางการดำเนินการประกันความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

9. แบบฟอร์มสรุปมาตรฐานงาน

ชื่องาน	งานส่งเสริมพัฒนาศิลป์และการศึกษาและเยาวชน	ผู้บังคับบัญชาที่ต้องการศึกษา	ผู้บังคับบัญชาที่ต้องการทราบผลการดำเนินการ
วัตถุประสงค์ :	เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเยาวชน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ	ผู้บังคับบัญชาที่ต้องการทราบผลการดำเนินการ	ผู้บังคับบัญชาที่ต้องการทราบผลการดำเนินการ
ลำดับที่	ผู้บังคับบัญชาที่ต้องการทราบผลการดำเนินการ	รายละเอียดงาน	เวลาดำเนินการ
1.	ศึกษาครุฑ์หมาด ที่เมืองจันทบุรี	พฤษภาคม	มาตรฐานคุณภาพงาน
2.	รับรองและเผยแพร่องค์กรที่ได้รับรางวัล	มิถุนายน	แนวงานปฏิบัติที่ดีด้าน
3.	จัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ศูนย์สุนแ芬 ป้อมปราบ ศึกษาลอดชั้นทางการศึกษามัธยม / จัดทำกิจกรรม โครงการ ที่เมืองจันทบุรี	กรกฎาคม	ศูนย์ป้องกันภัยที่ สพท. จังหวัด
4.	กำกับติดตาม ศูนย์ห้องเรียนหลัก และการซ่อมแซม ประดิษฐ์ของครุฑ์หมาด ที่เมืองจันทบุรี	-	ศูนย์/ โรงเรียน
5.	สรุปผลรายงานผลลัพธ์ดำเนินงาน	ไม่กำหนด	แนวสรุปรายงาน ศูนย์ฯ
ข้อบ่งชี้ลักษณะผู้ทดสอบ		กิจกรรมทางการศึกษาที่ดี	กิจกรรมทางการศึกษาที่ดี
ระดับหน้าร่องในชาติ		กิจกรรมทางการศึกษาที่ดี	กิจกรรมทางการศึกษาที่ดี

คุณภาพการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

133

คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ชื่อกระบวนการ

งานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรและมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะตามที่กำหนด

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจรได้มาตรฐาน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมพัฒนาและการส่งต่อ โดยมีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมประชุมชั้นเรียน และ กิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา เป็นต้น

4. คำจำกัดความ

4.1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ประวัติ ส่วนตัว ประวัติการศึกษา ข้อมูลด้านสุขภาพ ความสามารถพิเศษ ๆ

4.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนตามฐานข้อมูลรายบุคคล เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มเสี่ยง

4.3 การจัดกิจกรรมป้องกัน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มปกติเพื่อป้องกันและสร้างความเข้มแข็ง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันความเสี่ยงของนักเรียน เช่น บ้านหลังเรียน

4.4 การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ ตามสภาพปัญหา เช่น การระดมทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กขาดแคลน การเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อนที่ปรึกษา

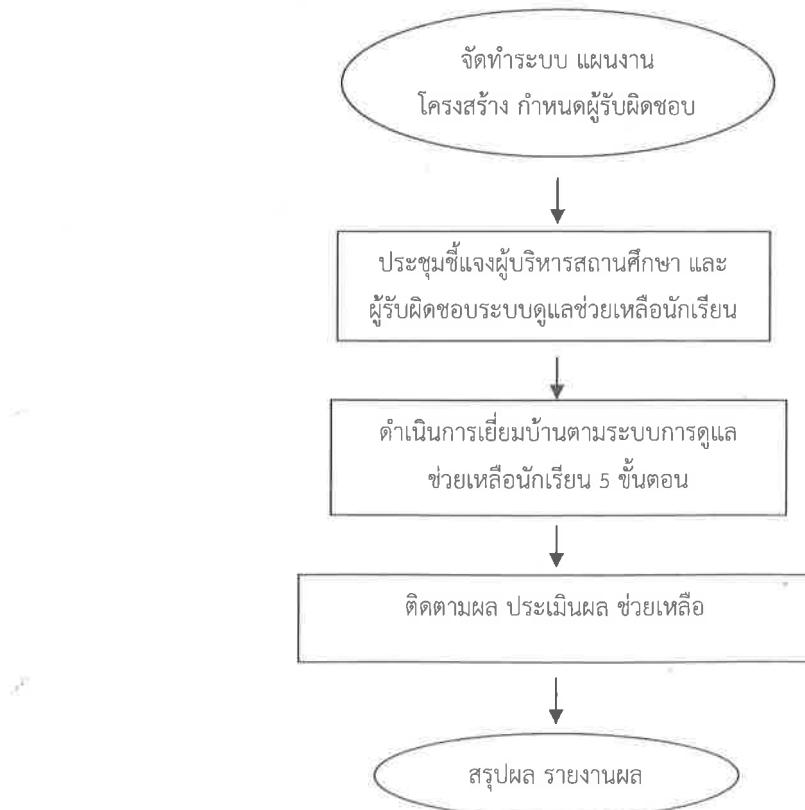
4.5 การจัดกิจกรรมพัฒนา หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

4.6 การส่งต่อ หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีปัญหา เป็นพิเศษ ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน หรือบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น จิตแพทย์ ศิลปิน ฯลฯ

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- 5.1 การจัดทำระบบ แผนงาน/โครงสร้าง และผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน
- 5.2 ประชุมชี้แจงให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครุที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.3 ดำเนินการเยี่ยมบ้านตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน และ การส่งต่อ
- 5.4 ติดตาม ประเมินผล ให้การช่วยเหลือนักเรียนที่พบปัญหา
- 5.5 สรุปผล / รายงาน

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

7. แบบฟอร์มที่ใช้

- 7.1 แบบบันทึกกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
- 7.2 แบบคัดกรองนักเรียน S.D.Q
- 7.3 แบบรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. เอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง

- 8.1 คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 8.2 แผนงานโครงการ ปฏิทินการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

9. แบบพื้นฐานสรุปมาตรฐานฯ

ชื่องาน	งานพัฒนาระบบการติดตามเชิงหลักสูตรเบื้องต้น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่	กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน			
ลำดับที่	ผู้ช่วยผู้อำนวยการดำเนินงาน	รายละเอียดงาน	เวลาดำเนินการ
1.	จัดทำระบบ แผนงาน/โครงสร้าง กำหนดผู้ผู้ดูแล	กำหนดโครงสร้าง กำหนดผู้ผู้ดูแล	ไม่ระบุ
2.	ประเมินคุณภาพของนโยบาย	ตรวจสอบ	ไม่ระบุ
3.	ดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมฯตามงบประมาณ	นักงานฯ - ครุภัณฑ์ ชุมชน	ไม่ระบุ/ครุภัณฑ์/ชุมชน
4.	ติดตามผล ประเมินผล	สำรวจ	ไม่ระบุ
5.	สรุปผล / รายงานผล	สรุปผล	ไม่ระบุ
อธิบายสัญลักษณ์แสดงความ		จุดเด่นที่สำคัญที่สุดของงาน	จังหวะงานที่มีการปฏิบัติ
ที่จะต้องห่วงหนัก(ไม่เก็บภายในหน้า)		ที่คาดว่าจะต้องใช้เวลาอย่างมาก	การติดตามฯ

คุณภาพการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

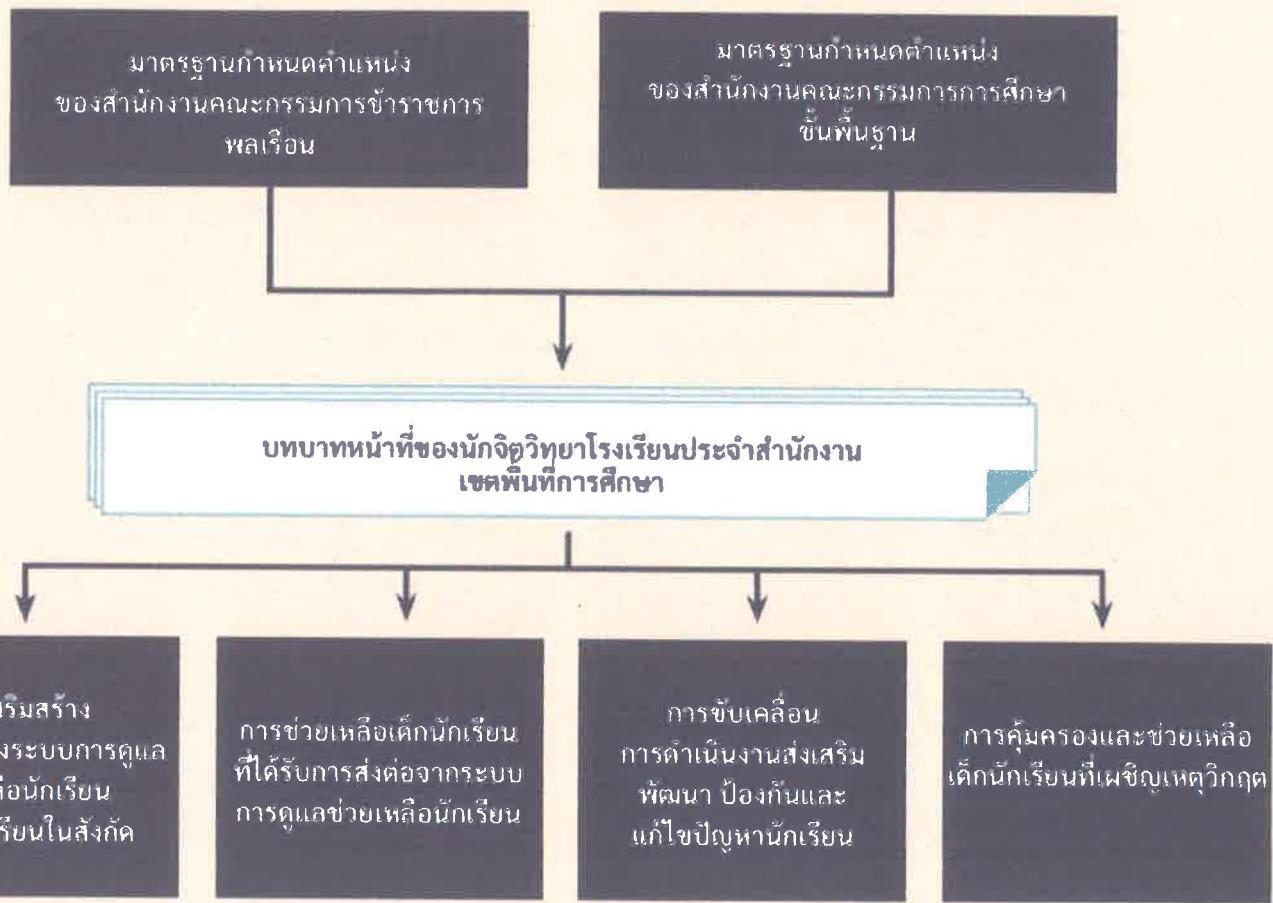
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

177

คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน
บทบาทหน้าที่นักจิตวิทยาโรงเรียน

บทบาทหน้าที่นักจิตวิทยาโรงเรียน ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถทางวิชาการในการทำงาน ปฏิบัติงานด้านจิตวิทยา ภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติการ

(๑) ประเมิน สำรวจ วิเคราะห์ สภาวะสุขภาพจิตด้วยวิธีการทางจิตวิทยา กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหา อธิบาย ทำนายแนวโน้ม พฤติกรรม อารมณ์ ความคิด พัฒนาการ ศักยภาพ แรงจูงใจ ความสนใจ บุคลิกภาพ สาเหตุของปัญหาสุขภาพจิต ในระดับเบื้องต้น

(๒) ให้การปรึกษา แนะนำ ปรับพฤติกรรม พื้นฟูสภาวะทางจิตใจ สังคม อารมณ์ ส่งเสริม พัฒนาการในระดับเบื้องต้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจ ยอมรับปัญหาของตนเอง ปรับเปลี่ยน อารมณ์ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปรับตัว หรือวิธีแก้ปัญหาให้เหมาะสม

(๓) ส่งเสริม ป้องกัน เฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาพฤติกรรม สุขภาพจิต ของกลุ่มเป้าหมายด้วย เครื่องมือและกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการดำเนินชีวิตได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

(๔) รวบรวม ศึกษา ข้อมูล งานวิจัย ด้านจิตวิทยา และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนา องค์ความรู้ นวัตกรรมด้านจิตวิทยา สุขภาพจิต

(๕) สรุปผล รายงานผลการปฏิบัติงาน ทางจิตวิทยา เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อประกอบการ วางแผน พัฒนาการปฏิบัติงาน

๒. ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการ เพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๓. ด้านการประสานงาน

(๑) ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกทีมงานหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิด ความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

(๒) ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ประสานการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก กรณีนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เฉพาะด้าน และการรับส่งกลับเข้าสู่ระบบโรงเรียน

๔. ด้านการบริการ

(๑) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้วิชาการจิตวิทยา วิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ มีความเข้าใจ ปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

(๒) ถ่ายทอด ฝึกอบรม องค์ความรู้ เทคโนโลยีด้านจิตวิทยา จัดทำแผนการฝึกอบรม เพื่อ พัฒนาความรู้ ความสามารถ ของนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

๑. งานสุขภาพจิตโรงเรียน

๑.๑ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อจากระบบทดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๑.๒ วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาซับซ้อน หรือจากการส่งต่อด้วยวิธีที่หลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบทางจิตวิทยาด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และวางแผนการแก้ไขปัญหา

๑.๓ ประเมิน สำรวจ วิเคราะห์ สภาวะสุขภาพจิตด้วยวิธีการทางจิตวิทยากับนักเรียน เพื่อค้นหา อธิบาย ทำนายแนวโน้ม พฤติกรรม อารมณ์ ความคิด พัฒนาการ ศักยภาพ แรงจูงใจ ความสนใจ บุคลิกภาพ สาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตในระดับเบื้องต้น

๑.๔ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม และบำบัดครอบครัว เพื่อการบำบัดและแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง หรือปัญหาที่ซับซ้อน เช่น พฤติกรรมเสี่ยงเรื่อง ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง

๑.๕ ปรับพฤติกรรม พื้นฟูสภาวะทางจิตใจ สังคม อารมณ์ ส่งเสริมพัฒนาการในระดับเบื้องต้นเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ ยอมรับปัญหาของตนเอง ปรับเปลี่ยนอารมณ์ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปรับตัวหรือวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสม

๑.๖ ให้การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเด็กพิเศษ เช่น เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กสมาธิสั้น เด็ก ออทิสติก เด็กที่มีสติปัญญาบกพร่อง เป็นต้น

๑.๗ ส่งเสริม ป้องกัน เฝ้าระวัง แก้ปัญหาพฤติกรรม สุขภาพจิตของนักเรียนด้วยเครื่องมือ และกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการดำเนินชีวิตได้เหมาะสมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๑.๘ รวบรวม ศึกษาข้อมูล วิจัยด้านจิตวิทยา และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมด้านจิตวิทยา สุขภาพจิต

๑.๙ สรุปสถิติ รายงานผลการปฏิบัติงานทางจิตวิทยาเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงาน